

mtatkki

Hungarian Academy of Sciences
Centre for Social Sciences
Institute for Minority Studies

A PDF fájlok elektronikusan kereshetőek.

A dokumentum használatával elfogadom az
[Europeana felhasználói szabályzatát](#).

de visszadta Ő Felsége a Kiss Ernő-féle uradalmat a családnak, melyből Papp Simon felesége Simay Anna, kinek anyja Jakabffy Juliána közeli rokona volt Kiss Ernőnek — 2000 hold földet örökölt. Ezért eladta Papp Simon nagy-bányai gyógytárát és Német-Elémérre költözött. Itt jó karba hozta jóságát; mint a gazdaságot folytatott. Tevékeny részt vett Torontálmegye közéletében, tagja volt a megye törvényhatósági és közigazgatási bizottságának, elnöke volt az ármentesítő-társulatnak stb. Becsülte mindenki. Koszovót küldöttek sírjára gr. Karátsonyi Jenő és Aladár, beodrai Karátsonyi László, gr. Csekonics, gr. Nákó, gr. Hárthur, Dániel Pál, Dániel Ernő országgyűlési képviselők, Kiss Augusztus és még több. Temetésére külön vonat indult Nagy-Becskerekéről. Ott volt a főispán és a törvényszéki elnök is. A családi sírboltban közvetlenül Kiss Ernő mellé helyezték el földi maradványait. Nyugodjék békében!

Örmény turista. Szept. 3-án ment Marseille-n át egy örmény turista Afrikába. Neve Prunkulián Tigrán lovag, ki a bukovinai Szucsávában lakó jelentékeny Prunkulián család ivadéka. Kerékpáron tette meg az utat Bécs-től Marseille-ig; innen átment Afrikába, aztán a Gibraltáron és Spanyolországon át tért haza. Prunkulián úgy nyilatkozott, hogy jövő évben, szintén kerékpárral, megy Keletre.

Tudósítás Aydinból. Szmyrna mellett, Aydinben, közelebb-ről nagy tűzvész dühöngött. Kétszáz házat és két zsinagógát pusztított el a tűz, s — fájdalom! — több emberélet is esett áldozatul.

Naptár-változtatás. A Törökországban élő örmények, alkalmazkodva az európai időszámításhoz, elfogadták az új, gregorianus naptárt; — s így náluk a jelen évi január hó tizenkét nappal megrövidült, mert az ő- és új naptár időszámítása közt tudvalevőleg tizenkétnapi különbség van.

Az oroszországi inségesek. Oroszországban a rossz termés által előidézett éhínség enyhítésére, s az ezáltal sújtott vidékek felségelésére a moszkvai kereskedők saját pénztárukból száz-ezer rubelt ajánlottak föl; s egyúttal bizottságot választottak az egyes kereskedők a magán adakozások beszedésére és az inségesek közt leendő kiosztására. — Rettenetes képet fest az Oroszországban uralkodó nyomorról a londoni Reuter-iroda külön tudósítója, a ki több községben megfordulva kunyhóról kunyhóra járt, hogy a lakosság helyzetét megismerje. Mindenütt az éhínség által előidézett irtózatot látta. Tudósítása következő szavakkal végződik: »Mély benyomást tett rám e kunyhókban való látogatásnál azon megrázó tényre való emlékezés, hogy a roppant birodalomnak nagyobb része és pedig nem kevesebb, mint tizenöt kormányzáság segélyezésre van szorulva. Képzelnének örök egy egész országot, — körülbelül tízszer akkorát mint Anglia, — mely teljesen el van szegényedve s most egyetlen óriási szegényház... Ez Oroszország jelenlegi helyzete!

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos: SZONGOTT KRISTÓF.

Szamosújvárt, Todorán Endre „Aurora” könyvnyomdája.

Wolff Gábor.

(1811—1892.)

DÁVID ANTAL

92 APR 1 N

KÉZDI VÁSÁRHELYTT

magyar gyógyszerészet nesztorát, tan egyik hivatott művelőjét és a ményesség egyik nem jelentéktelen tette el Wolff Gáborban, kinek nevét elismerés

ték a botánikusok, személyét pedig — polgári erényeiért — tisztelettel vették körül azok, kik közt élt, kikkel érintkezett.

A Wolff-család a beköltözéskor „Kál” (Gál: Farkas) örmény nevet viselt; de a család azon ágát, mely Kőhalomban telepedett le, a szászok rendszeren csak Wolff-nak nevezték. A család másik ága megtartotta a »Gál« nevet; tehát a Gál és Wolff: egy család.

Wolff Gábor született 1811. ápril 7-én Kőhalomban; atyja Wolff Bogdán kőhalmi nagykereskedő, anyja Káringéc Zsuzsánna volt. Testvérei: W. Antal udvarhelyi kereskedő, Dr. W. József erzsébetvárosi főorvos, W. Alajos Nagy-Küköllumegye tiszti ügyésze és W. Zsuzsánna mind elhunytak; csak Wolff János kolozsvári gyógyszerész van még életben.

Két évet (1820—22) töltött a brassói katonai nevelőintézetben; a gymnasiumot szintén Brassóban (1822—26) tanulta. Gyakornokoskodott Fogarason Ungár József győgtárában (1827); gyógyszerészi oklevelet nyert Pesten 1834-ben; önálló gyógyszerész lett 1840-ben, ugyanis ekkor vásárolta meg öccsével Jánossal a kolozsvári Schmidt Ádám-féle gyógyszerért.

Nőül vette 1842-ben Lukács Lujzát (Nagy-Váradról), Lukács György jelenlegi belügyminiszteri államtitkár egyik nővérét. 1848—49-ben, mint jó hazafi, nemcsak pénzzel, de vérrel is áldozott a hazának. 1856-ban 52 pályázó közül ő nyert jogot arra, hogy Tordán a második gyógyszerért felállithassa, melyet azon évben meg is nyitott.

Kora ifjúságától kezdve kiváló előszeretettel foglalkozott ugyan a természettudományokkal, de legkedvencebb tárgyai mégis a növény- és rovtan voltak. Folytonosan tanult és buvárkodott; mint botánikus lett híressé. Fáradhatlan floristicus volt; szerencsés fölfedezéseivel és kutatásaival Kolozsvár és Torda floráját Európa legérdekesebb pontjaivá tette. A növénytudósok több növényt neveztek el az ő tisztelt nevérol, mely így halhatatlanná lett!

Érdemei elismeréssel találkoztak. 1846-ban a kir. magy. »Természettud. társulat,« — 1848-ban a stettini »Entomologischer Verein,« — 1849-ben a nagyszebeni »Siebenb.

Verein für Naturwissenschaften,« — 1858-ban a bécsi »K. k. zoolog.-botan.-Gesellschaft« tagjává és 1859-ben a bécsi »K. k. geolog. Reichsanstalt« levelező tagjává választotta.

Őszinte barátság köteléke fűzte a boldogult dr. Haynald Lajos kalocsai érseket Wolff Gáborhoz, kivel levelezésben is állott; a nagynevű bíbornok még erdélyi püspök korában ismerkedett meg Wolffal. A nyolczvanas évek elején kongresszusra gyűltek össze Magyarország pénzügyteinek igazgatói Budapesten; Wolff Gábor is felment. A fővárosban volt az egyház büszkesége: Haynald is. E sorok írója volt az a szerencsés, ki Wolffot Haynaldhoz felvezette. Igazán megható volt a két botánikus találkozása: meghatva egymás nyakába borultak, megcsókolták egymást és hosszasan átölelkezve maradtak. . . .

Mint tordai gyógyszerész, a közügyek körül kifejtett önzetlen buzgalomával közbizalmat és osztatlan becsülést vivott ki magának. Tagja volt Torda-Aranyosvármegye bizottságának, valamint Torda város képviselőtestületének is. Huszonöt évig volt igazgatója Torda legrégebb pénzügyzetének: a mostani virágzó »Tordai kiségitő-takarékpénztár részvénytársulat«-nak; tisztét kiváló odaadással és szakértelemmel viselte. Mult év aug. havában tartották meg a részvényesek fényes ünnepélyek közt 25 éves igazgatói jubileumát. Ekkor leplezték le olajfestésű arczképét is, mely most az intézet helyiségét díszíti. — Mint buzgó gazdája a »Torda-Aranyosmegyei gazdasági egyesület«-nek megteremtette az egyesület gyümölcsfaiskoláját, mely jó hírnévre emelkedett.

Meg kell még emlékeznem nagyszerű és sok ezer példányt számláló herbariumáról. Ez képezte boldogultnak egyik nagy gyönyörűségét; bár mint csalogatták s bármit is ígértek érte: nem akart megválni ezen eszményi kincsétől, mit egy hosszú életem át gyűjtött, — hanem azt fiának Dr. Wolff Gyula tordai gyógyszerésznek hagyományozta.

Meghalt 1892. ján. 29-én 81 éves korában. Halála általános, mély részvétet keltett; ravatalát koszorúözön borította. A szomorú családon kívül a »Tordai kiségitő-takarékpénztár« — és a »Torda-Aranyosmegyei gazd. egyesület« külön-külön gyászjelentést adtak.

Sok tanúságot merithet az előre törekvő ifjú nemzedék a tulságig szerény Wolff Gábor hasznos életéből, kinek önzetlensége utolérhetlen és becsületessége szeplőtelen volt!

Bárány János.

Nagy Theodosius császár emlékezete az örmény egyházban. *)

II.

Az örmény szent életrajz-gyűjteményben Nagy Theodosiusról számos olyan — a történeti hitelesség szempontjából természetesen nem mindig kifogástalan — adat van feljegyezve, a melyekkel sehol másutt nem találkozunk. Így például említés történik az álomról, melyben egy főpap ráteríti a bíbor palástot Theodosius vállaira s ráteszi a császári koronát fejére; később, a konstantinápolyi zsinaton felismerte a fejedelem ezt a főpapot Melecius antiochiai patriarkhában, a kit addig soha sem látott. Theodosiusnak császárrá történt kikiáltását, nyilván szóbeli hagyomány alapján ekként beszéli el az »Áismávurkh«:

»A hitetlen Valens halála után a vallásos és nagy Theodosius nyerte el a koronát Gratián római császár parancsából, a ki apósa volt. Theodosius veje és seregeinek vezére volt. Gratián Valens örökségeül neki adta a konstantinápolyi császári trónt. De a byzanci nagyok nem ismerték őt el, mert nem volt a császárok nemzetségéből. Ámde a míg azok, a kik nem engedelmeskedtek neki, ilyen felfogásban valának, egy napon a szent mise alatt roppant néptömeg gyűlt össze szent Zsófia templomában. Ott volt az újonnan kijelölt császár is, Theodosius, a kinek neve »Isten-adtá«-t jelent. Valens koronája le volt téve az oltárra, addig, a míg a trónnak örököse nem lesz nyilván-

*) E. Chastel, Histoire de la destruction du paganisme dans l' Empire d' Orient. Paris, 1850. — Lebeau, Histoire du Bas-Empire, Nouv. edit., Paris, 1824. — Nève, L' Armenie chretiennes, Louvain, 1886.

valóan meghatározva. A lakosság nem akarta a koronát rátenni a spanyol Theodosius fejére. Ekkor az Urnak egy angyala megjelenvén egyszerre sz. Zsófia templomában, egy sasnak képében, fölkapta az oltárról a császári koronát, a nép feje fölött röpködve háromszor megkerülte a templomot s elvégre rátette a koronát Theodosius fejére. A város nagyjai azonnal alávetették magukat, meghódoltak Theodosius előtt s egyező értelemmel kiáltották: »Éljen a császár!«

Ezek a legendák is bizonyóságot tesznek arról, hogy az örmény krónikások mennyire igyekeztek a hívők előtt kiemelni az igazi, a történeti Theodosius erényeinek és szerepének nagyságát. Hogy mily őszinte és mély tisztelettel viseltettek a keleti örmény keresztények e fejedelem emléke iránt, ki nagylelkű pártfogásban és védelemben részesíté őseiket, még inkább tanusítja egy másik bizonyíték: Theodosius császár canonja, a mely részét képezi az örmény hymnariumnak, s a melyet január hónap folyamában, a császár halálának emléknapján énekelnek. S kapcsolatotban vele éneklük azt a Sárágán-t is, a mely az első keresztény örmény király, Tiridát bűnhődése s megtérése emlékezetének van szentelve. (Tiridát emléknapja különben az Áismávurkh szerint az évnek más szakára, november hó 20-ára esik).

A Theodosiust magasztaló egyházi énekek az örmény irodalomtörténet buvárainak némelyike egyenesen Khorenei Mózesnek, a nemzeti történetírás megalapítójának tulajdonítja, a ki homiliákat és vallásos dalokat is irt. Mások szerint Khorenei Mózes kortársa, Mántáguni János, szintén ötödik századbéli író, lett volna e Sárágánnak a szerzője. Legtöbb valószínűséggel bir azonban Ávedikián atyának, az örmény egyházi énekek nagy tudományú magyarázójának az a nézete, hogy az említettük Sárágán a hírneves IV. (Snorháli) Nerszesz patriarkhától származik, a mit egy tizenharmadik századbéli örmény történetíró, kándzág-i Girágosz bizonyágtétele is megerősít.

Magának a történeti szempontból is felette érdekes Sárágán-nak itt következik egész terjedelmében a szövege: